

Izhaja
vsak drugi in četrti
četrtek v mesecu.

Naročnina
stane

80 kr. na leto.

Posamezne številke
se dobivajo po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnika«
Poljanska cesta 58.

Oglasila

delavcev, ki nimajo
dela, ali delo-
dajavcev, ki iščejo
delavcev, se vspreje-
majo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 6.

V Ljubljani, 23. januarja 1896.

Letnik II.

Obrtni stan in nova obrtna predloga.

B. Neizpolnene zahteve malega obrta.

1. Če se kak obrtnik pritoži, da mu kedo dela škodo s tem, da proti pravici izdeluje stvari, ki spadajo v njegov obrt, o tem razsoja deželna vlada, vprašavši trgovinsko in obrtno zbornico in zadrugo o dotični zadevi. Po novi predlogi bo o tem odločevala obrtna gosposka in samo slučajji, ki se bodo zdeli obrtni gosposki dvomni, naj se izroče deželni vladi, da poizvedši mnenje trgovinske in obrtne zbornice in dotičnih zadrug izreče svojo razsodbo. — Mali obrtniki so v tem oziru zahtevali pri obrtni enketi, naj jedenkrat za vselej vlada z zadrugami vred po posamnih deželah določi obseg posamnih obrtov, da se tako zajezé vse dosedanje pritožbe. Nova predloga se torej gledé na to vprašanje nič ne ozira na obrtniške zahteve.

2. Proti trgovini z mešanim blagom se pritožujejo vzlasti trgovci, da je nevarna zdravju, da pa tudi zelo škoduje s svojo konkurenco, ker vsled manjšega davka mnogo lažje izhaja, nego druga trgovina. — O ti zadevi ne črhne vladna predloga niti besedice.

3. Gledé na prodajanje rokodelskih izdelkov, zahtevajo mali obrtniki to-le: 1. Rokodelci naj imajo sami pravico prodajati svoje izdelke. 2. Trgovina z rokodelskimi izdelki mora biti navezana na posebno koncesijo, pri katere podelitvi naj imajo zadruga dotičnega rokodelstva glavno besedo. 3. Izdelki, ki se prodajajo v trgovini, morajo imeti naznačen svoj izvor. Kedor jih kupi, mora torej imeti priložnost, da se pouči, kedo jih je izdelal. 4. Število prodajavnih podružnic se mora oméjiti in posamične se morajo obdavčiti. Ravno s takimi podružnicami tekmuje veliki kapital vzlasti v črevljarskem in krojaškem obrtu z malimi obrtniki in ti so vedno spodaj, ker sedajni zakoni dajejo olajšave le kapitalistom, za nje se pa kar nič ne brigajo. — Vse te zahteve obrtnega stanu je predloga popolnoma prezrla, kakor pravi zato, »ker bi se neopravičeno zaviral promet, če bi se jim vstreglo«. — Zakonodajavci naj pa tudi premislijo, kaj se bo zgodilo, če se jim ne bo vstreglo. Če se ne vpošteva načelo, da je jedini izdelovalec prav za prav opravičen prodajati svoj izdelek, potem — pro-

pade mali obrtni stan. In ta propad je menda vsaj večje važnosti, nego dozdevna ovira prometa. To-liko se mora ovreti promet, da ne bo samo gonja velikega kapitala po dobičku, samo divja konkurenca gospodarsko močnejših s slabejšimi, samo hazardna igra, pri kateri zastavi mali obrtnik vse, kar ima in tudi vse — izgubi. Ravno zato je poznal srednji vek tako trden in krepak obrtni stan, ker se je to načelo priznavalo.

Po tem, kar smo dosedaj navedli, ni čuda, če vladna predloga, ki bi imela biti v korist malemu obrtu, še hujše izroča male obrtnike velikemu kapitalu.

Jedno najvažnejših vprašanj za male obrtnike tako zvane oblačivne stroke (črevljarje, krojače itd.) je konfekcijsko vprašanje. — Kapitalisti pričenjajo vsled obrtne slobode brez ovir velika obrtna podjetja za črevlje, obleko itd. Izdeluje se v velikem številu, iz slabega blaga, kolikor je mogoče s stroji in po izvanredno slabo plačanih delavcih. Tako je mogoče mnogo ceneje prodajati, nego more mali obrtnik. Take tvornice napravljajo po mestih svoje prodajavnice. V teh prodajavnicah se dobiva narejeno blago vsake vrste, prodajavci jemljó mero za črevlje ali obleko in jo po želji tudi izpreminjajo ali popravljajo. Tako konfekcijsko podjetje uniči na stotine malih obrtnikov, ki morajo poslej, če hočejo živeti, vdinjati se za pasjo plačo brezsrčnim judovskim kapitalistom. Vlansko leto smo že opisali v »Glasniku« krivičnost, ki se kaže v konfekcijah in opisali slabe plače ubozih delavcev in delavk pri teh krvoselih delavnega ljudstva, zato nam ni treba o tem mnogo govoriti. Le to rečemo: če hoče kdo natančno videti vso goljufnost in nravno otrplost dobičkazelnega velikega kapitala, naj proučava konfekcije. Samo medlinska tvornica za črevlje blizu Dunaja je uničila na tisoče samostojnih malih obrtnikov in jih ponižala za sužnje zlatega teleta. Ravno ta medlinska tvornica hoče sedaj v Ljubljani otvoriti lastno prodajavnico in v inseratu v uradnem listu (!!) išče prostora zanjo. Naši krojači imajo že svojega tekmeča v Gričar in Mejačevi konfekciji; še črevljajem, ki že tako nimajo kaj dela, je treba takega zavoda in potem — z Bogom ljubljanski slobodni obrtniki. Zavoljo dobičkarijske špekulacije nekaterih premetenih judov, morajo trpeti in propadati celi stanovi! Toda zato se nobeden ne meni. — Mali obrtniki so pri enketi

jednoglasično zahtevali naj se ustanovi načelo, da trgovci ne smejo jemati mere in naj se odpravijo pomočniki, ki vsak na svojem domu izdelujejo mojstrom ali konfekcijam njihove izdelke. Konfekcijsko vprašanje je v zvezi s prejšnjim vprašanjem o prodajanju rokodelskih izdelkov; in kakor se vlada gledé na prodaj ni nič ozirala na male obrtnike, tako se je tudi v konfekcijskem vprašanju postavila odločno na stran velikih kapitalistov in socialnih demokratov. Socialni demokrati so namreč dejali o konfekcijah, naj se v čim najširšem obsegu dovolijo, da tem preje propade mali obrtni stan.

§ 38. dosedanjega obrtnega z dné 15. marca 1883 vsaj naravnost ne dovoljuje trgovcem, da bi smeli jemati mero za rokodelske izdelke. Nova obrtna predloga pa naravnost pravi: »On (t. j. lastnik trgovskega obrta) je opravičen vsprejemati naročila na obrtne izdelke, katere sme po svojem zglašenju prodajati in v ta namen smet tudi jemati mero, če daje izdelovati naročeno blago po opravičenih samostojnih obrtnikih, katerim sme v ta namen dajati potrebno blago ali druge pripomočke. Z jednako omejitvijo je dalje opravičen izpreminjati ali popravljati svoje izdelke in tudi v ta namen jemati mero«.

Kedor ve, kako lahko se dobi obrtno dovoljenje, bo takoj izpoznal, da je zahteva v predlogi, da smejo samo v to vsposobljeni obrtniki delati takim prodajavcem, popolnoma ničeva. Zviti konfekcijonar bo že dobil za takega slamnatepa moža tako dovoljenje in bo izdeloval, kakor do sedaj. Ta določba v novi predlogi bi morala spraviti kvišku vse krojaške in črevljarske mojstre v celi državi, da bi se vstavili kot jeden mož zakonitosti go-ljujije, ki se jim obeta v njihov gotov propad.

Krščanska delavska organizacija.

Po raznih krajih našega cesarstva so se vstano-vila katoliška ali krščanska delavska društva v obrambo delavcev in v boj proti vedno bolj naraščajoči socialni demokraciji. Toda vedno bolj se je videlo, da ta društva glede na svojo razkosanost ne morejo tekrovati z nasprotniki. Socialni demokratje imajo v naši državi jed-notno strankarsko vodstvo, ki so je izvolili delavski zas-topniki pri skupnem shodu. Tak shod se vrši vsako leto in zaupni možje iz cele države se ga vdeležujejo. Pri tem shodu je glavna zadeva — organizacijski načrt. Sedaj imajo socialni demokratje, ki so sicer razdeljeni po deželah, to-le organizacijo:

1. V vsaki deželi imajo svoje politično društvo.
2. Poleg tega imajo za vsako deželo posebno pod-porno pravo-varstveno društvo.
3. Par let sem so pa jeli najživahnejše širiti takozvano strokovno organizacijo. V posebnih strokovnih družtvih združujejo železničarje, kovinske delavce, kro-jače, peke, črevljarje, mizarje itd.

Z ustanovitvijo teh društev so si socialni demo-kratje v Avstriji več nego podvojili število. V vsaki de-želi ali večjem mestu ima strankarsko vodstvo svoje za-upne može — agitatorje, ki po navodilu dunajskih judov — voditeljev nastavljajo mreže po deželi in iščejo pod-agitatorjev po posamnih krajih. Ti podagitatorji razširjajo socialistične časopise in brošure, katerih je nebrojno o vseh možnih stvareh¹⁾.

Tako delujejo socialni demokratje. Slaba stvar ima — nebrojno borilcev.

In dobra?

Posamni drobci krščanske delavske organizacije so životarili svoje skromno življenje. Socialni demokratje so jim povsod stopali nasproti z določenim pro-gramom, razširjenim časopisjem in z jed-notno vojenimi društvi. V tem oziru je bilo treba tudi krščanskim društvom izpremembe.

Česki delavci so se sešli l. 1894 v Litomišlju in so si ondi sestavili skupen program. Dné 13. okt. 1895 so imeli slovenski delavski stanovi socialno posvetovanje v tem oziru in so z malimi izpremembami vsprejeli soci-jalni načrt,²⁾ ki je bil natisnen v zadnji številki vlnskega »Glasnika«.

Vrli dunajski krščansko-socialni delavci in njihovi prijatelji so se tudi o tem posvetovali in so sklenili skli-cati skupen strankarsk shod avstrijskih krščanskih de-lavcev. Ta njihov namen se je izvršil dné 5. t. m.

Izobraženo občinstvo se ne meni mnogo za take shode, kakor se tudi nekako bagateljno ozira na vsako delavsko organizacijo. Zato se seveda ne zbobnavajo po naših listih taki shodi tako, kot kak gledališčni vlak ali kot sestanek kakih liberalnih velmož, marveč se ali za-molčé, ali le od strani kaj malega omenjajo.

Nam se zdi tako ravnanje nespametno in krivično. Shod, ki so ga imeli avstrijski krščansko - socialni de-lavci na Dunaju, je pomenljivejši, nego nebrojno drugih dogodkov, ki se na dolgo in široko opisujejo po časo-pisih. Sedemindstirideset delavskih odposlancev je s 54 glasovi zastopalo 16.000 avstrijskih delavcev. Shoda so se vdeležili tudi državni poslanci dr. Lueger, dr. Gessmann, knez Lichtenstein, dalje: mons. Stojalovski, Gregorig, dr. Psenner itd.

Kovinski delavec gosp. Kunšak je otvoril zboro-vanje in po volitvi predsedstva so povdarjali razni go-vorniki potrebo državne delavske krščanske organizacije.

¹⁾ Najvažnejše, ki so v rokah vsacega zavednega socialista, so te-le: R. Müller: Der erste Lichtstrahl oder die Erkenntnis der Leiden des österreichischen Eisenbahnpersonales 1893. — W. Liebknecht: Was die Sozialdemokraten sind und was sie wollen. Chemnitz 1884. — E. Berner: Das rothe Abc oder Sozialdemokratischer Katechismus — Ein Gesprächbüchlein für das arbeitende Volk. Aussig 1894. — Adelheid Popp: Die Arbeiterin im Kampf um's Dasein. Wien. — Paul Kempe: Christus und die Sozialdemokratie. Braun-schweig 1894.

²⁾ Ta socialni načrt se je posebej natisnil in se dobiva po 5 kr. pri g. Fr. Breskvarju, knjigovezu v Ljubljani, v Katoliški Tiskarni in pri uredništvu »Glasnika« (Poljanska cesta 58). Socialni načrt zopet priporočamo vsem svojim somišljenikom v nakup in razširjanje.

Vzlasti lepo je povdarjal dr. Lueger, da sedaj ni časa govoriti o strogi in manj strogi katoliški smeri, češ, da se bodo vsi razni toki zlili v jeden tok, ki bo najstrožji, v tok zadovoljnosti. To je stvar vzgoje, za katero bodo skrbeli naši nasprotniki, birokratje in socialni demokratje.

O strankarskem programu je poročal g. Vedral, naglašajoč vzlasti točke, v katerih se loči od socialnih demokratov. Program se tiče samo delavcev in je popolnoma v smislu slovenskega programa, samo da je slovenski obširnejši. Vsprejela se je poleg drugega tudi ta-le resolucija: »Krščanska-socialna delavska stranka stoji v boju proti prisilnemu vplivu židovstva in njegovih pomočnikov na temelju krščansko-socialne narodne stranke.«

V izvrševalni odbor so se volili: Za Dunaj: Axmann, Hilbert, Hlaubek, Kunšak, Moravec, Nagorzanski, Rosenkranz, Šahhuber, Vedral, Zöhrer in Panoš; za pokrajine: prof. Gratl, Bergmann, Gottwald, Šoms in Rautek.

S tem se je završil veleznameniti delavski shod, ki je začel zidati jednotno poslopje krščanske delavske organizacije.

Vsako leto se snide tak strankarski shod. Do prihodnjega je naša dolžnost, da vsak po svojih močeh zbiramo delavce krog krščanske zastave in jih rešujemo pogubnemu socialno-demokratskemu brezdnju.

Sile pokončevanja in brezboštva so vedno na delu. Semena prekucijskega materializma se sejejo neprenehoma v vsprejemljiva srca, ki jih revščina razorava. Vedno pogubnejše kali poganjajo iz njih. V boj proti njim!

Jednotna državna delavska organizacija postani semenišče za krščanska semena vere, pravičnosti in ljubezni! V tem smislu jo najtopleje pozdravljamo in javljamo, da je izvrševalni odbor slovenskih delavskih stanov že proglasil dunajskemu odboru svoje popolno soglasje s sklenjenim programom.

Naša organizacija.

Občni zbor slov. kat. delavskega društva se vrši v nedeljo, dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne v društvenih prostorih. Zbor bode sklepčen ne glede na število udeležencev; vključ temu ste uljudno vabljeni, da se ga udeležite mnogobrojno.

Slovensko katoliško delavsko društvo je izdalo v 2. in 3. tednu 63 gl. 10 kr. za podporo svojim obolelim članom. — Pri ti priliki se obrača društveni odbor znova na one gg. podporne člane, ki še niso poravnali letnih doneskov za preteklo leto, s ponižno prošnjo, naj bi iste kmalu blagovolili vposlati, ker društvo težko izvršuje svojo težavno nalogo.

Prvo ljubljansko del. konsumno društvo ima v nedeljo 2. februarja občni zbor v steklenem salonu pri Ferlincu ob 3. uri. Dnevni red: Pozdrav načelnika, poročilo tajnikovo, poročilo blagajnikovo, posa-

mezni nasveti, volitev treh odbornikov, treh namestnikov. Volitev dveh udov nadziralnemu odboru, ter treh namestnikov. K obilni udeležbi vabi odbor.

Katoliško delavsko društvo za Prevalje in okolico na Koroškem priredi v nedeljo 26. januarja po blagoslovu pri Stekelnu v Fari svoj letni občni zbor v to, da se objavi letni račun za 1895. l. in da se izvoli novi društveni odbor. Zato pa so vsi udje v Prevaljah, Lišah, v Črni in Možici in Gutštajn povabljeni se v prav obilnem številu udeležiti tega zborovanja in svoje želje ali predloge objaviti pred občnim zborom.

Jan. Ebner, Pliberški kaplan, društ. tajnik.

Iz Zagorja. V zadnjem času se je osnovalo pri nas novo »nemško« socialdemokratsko »strokovno društvo za steklarje«. Razne okolnosti nam pričajo, da društvo ne bode tako vspevalo, kakor si nekateri mladenčki domišljujejo. Skrivno lažipolno agitacijo in skandalozno zabavljanje zoper katoliško delavsko društvo že smemo prištevati onim okolnostim. — Da se je ustanovilo to društvo, pripomogla je pač najbolj ostudna laž, da oni, ki ne vstopijo, nikjer drugodi ne dobé dela. Popraševali sem na več straneh, je-li to resnica, a povsodi se mi je zanimalo. — Bilo je menda v Fojčbergu, kakor mi je pravil prijatelj (sam ni vedel, ali je to resnica ali ne, kajti zvedel je od social-demokrata), kjer so se steklarji uprli svojem nadzorniku, da ne sme nekega delavca vzeti v delo, ker ni socialdemokrat. In res, zmagali so, revež ni dobil dela. Je-li to resnica ali ne, tudi jaz ne vem. Če ni res, tedaj so njih agitatorji strašni lažnjivci, ker ustanavljajo svoja strokovna društva na tako umetno zviti način, s pomočjo tako ostudnih lažij. Če je pa res, tedaj pa vprašam, ali je socialdemokracija res prijateljica delavskega stanu, katera ubogemu delavcu ne privoščí za vsakdanji živež potrebnega zaslužka in to samo zaradi tega, ker ne trobi v njih rog. »Delavec«, tu pokaži svojo hvaljeno ljubezen usmiljenja do bližnjega. Sam sebi in svojim ljubljencem potegni preje bruno iz očesa, potem še-le se shuduj in zgrozi nad pezdirjem svojega nasprotnika. Sladko morajo pač govoriti dunajski agentje, kakor n. pr. Dietl, ki je našim steklarjem tako sladko pihal na srce, kakor bi rožice sadil, da bi se kmalu prav pošteno mladeniči in možje vjeli v njegove limanice ter mu plačali mastna 2 gl. ustopnine in 60, oziroma 40 kr. mesečnine. Toda o pravem času so jih spoznali. Kakšne sadove bode to društvo prinašalo, je pokazalo njih glasilo, dunajska Solidarität v svoji prvi številki. Piše naslednje: »Kaj se v Zagorju vse dogaja. (Kolegi steklarskega obrta nam pišejo.) Na Štefanov dan hotela je tudi tukajšnja katoliška družba svojim pobožnim udom napraviti veselje. To veselje naj bi bilo ne iz papirja, tudi ne iz voska, marveč iz mesa in krvi. Zato so pripeljali v društveno dvorano kravo in osla, kakor nekda v betlehenskem hlevu. Gospod kapelan se je prikazal kot angelj in neka gospa je predstavljala Petra. Mej gospodom kapelanom in gospo je nastal (dvogovor) pogovor, katerega ne moremo tukaj navesti. Ljudje v Zagorju so zaradi tega majali z glavami in začudeni se povpraševali, spada li to tudi k veri in npravnosti? Neumno vprašanje! Gospod župnik in gospod

kapelan morata vendar bolje vedeti, kakor navadni ljudje, kaj je dobro in kaj je slabo. Dobro je vse, kar počneta ona dva, nasprotno so pa slabi le hudobni socijaldemokrati, ki vodijo delavce v prosveto in organizacijo. — Jedina resnica v celem dopisu je, da je bila veselica na dan sv. Štefana, vse drugo so same laži. Krave in osla nihče ni imel čast videti v društveni dvorani. Ti dve nedolžni živalici prepuščamo novemu »strokovnemu« družstvu za steklarje v Zagorju, naj jih vsprejme le v svoje okrožje, da bode potem vseh udov 22. Da bi se gospod kapelan prikazal kot angelj in gospa kot Peter, je zopet popolna laž. Prič imamo 300 do 400 oseb, ki so se udeležile veselice. Gledé govora s kako gospo, vsled česar bi ljudstvo zmajevalo z glavami, nihče niti pičice vé, to so so slišali samo socijaldemokratični steklarji. Gospod kapelan pa želi in zahteva, da ta govor natisnejo vse socijaldemokratične trobente; samo da poročajo resnico, kar je pa pod milim nebom nemogoče. — Ni se nam zdelo vredno, razbrskavati blato socijaldemokratskih listov. A ker se razširjajo take budalosti, neumnosti in laži mej našim ljudstvom, smo primorani pokazati resnico. Ako menite, socijaldemokrati zagorski ali drugi, z nami imeti boj, pripravljeni smo vsikdar in povsodi, če gre za življenje in smrt. Toda vedite, da je naše orožje uma svitli meč in resnica. Da bi se vojskovali na tako pobalinsk način, in to z blatom, kakor vi, to je pod našo častjo in v tem oziru vas prav globoko obžalujemo in pravimo le: Sram vas bodi!

Poučno-zabavno društvo v Ljubljani je imelo zadnjo nedeljo svoj letni občni zbor. Sklenilo se je mej drugim podeljevati bolnim udom po 1 gld. 50 kr. podpore na teden in vzlasti gojiti govornišvo in dramatiko. Društvo ima krog 100 udov. Bog daj, da bi mladoletni delavci se čim najbolj zbirali v njem in se tako vadili v boju za krščanska socijalna načela!

Grize pri Celju. Kadarkoli dobim v roke »Delavca«, vselej mi pride na misel ta-le naravna prikazen. Če greš v spomladi po cvetočih travnikih, vidiš nebroj marljivih čebelic letati po cvetkah ter iz njih srkati sladki med. Ob pisanih potih ti pa noga zadene tu in tam ob kak kup »kravje pogače« ali »konjskih fig«. Tudi tukaj zapaziš polno živalic — ostudnega mrčesja. Zakaj neki te žuželke rajši ne iščejo hrane svoje na lepodišečem cvetju? Narave so take, da njihovemu ukusu bolj ugaja smrdljivo blato, kakor strd cvetja. Kakor travnik spomladnih cvetlic ima tudi katol. cerkev polno lepih nauk, blagih ustanov in dobrih del. Nbrojno je število imen oseb vsakega spola in stanu, ki so žrtvovali in še sedaj žrtvujejo svoje življenje in premoženje v prid in srečo stiskanega, ubogega in nesrečnega človeštva. Ali pa najdeš kedaj kaj takega popisanega v »Delavcu«? — Kar je kaj mogoče najti ali si pa izmisliti blatnega in gnjilega na duhovnikih, vernih delavcih, vernih kmetih in sploh tistih, ki so verni otroci svoje matere katol. cerkve, to se marljivo nabira in nosi v predale »Delavca«, ter popisuje s kolikor mogoče blatnimi besedami. Zakaj neki tako? Zato, ker je to po ukusu tega lista in njegovih dopisovavcev in

bravcev. So pač take natoré. Sveti apostel Pavel uči: »Kateri namreč so meseni, tem diši to, kar je mesenega; kajti mesena modrost je sovražnica božja«. In nebeški Učenik je rekel: »To je pa sodba, da je prišla luč na svet, in ljudje so ljubili bolj temo, nego luč; njih dela so bila namreč slaba«. To dušno hrano si je izvolilo tudi »več kmetov (?) in delavcev« iz Griž v »Delavcu« št. 2. podpisanih. No, dober tek! če vam res diši blato tako kakor merčesju. Če ste res poslušali pridige in brali katoliške časnike, pa uvideli, da vam bolj ugajajo pridige in časniki socijalnih demokratov, ste se pač ravnali po svojem ukusu in »de gustibus non est disputandum«, pravi latinsk pregovor: — o okusih se ne da pričkati. A s tem ste tudi jasno pokazali, da zastopate v Grižah tiste ljudi, o katerih pravi Kristus, »da poslušajo božjo besedo, potem pa pride peklenšček in odnese besedo iz njih srca, da verujoči ne bodo izveličani«. Če Vi podpisani v lastno hvalo trdite, da »kmet ni neumen«, potem pa vendar ne smete zahtevati, da bi bila večina in cvet kmetov, kakor tudi njihovi duhovniki tako neumni, da bi volilcem delili prazne listke, ko ste Vi svojim delili tiskane. Tudi ne smete misliti, da bi bil, razven Vas, kdo v Grižah tako prismojen, ki bi ne sprevidel, kako ste se zlagali na vsa usta, ko pišete, da gosp. kapelan »navadno ob nedeljah iz lece psuje socijalne demokrate ter trosi laži o njih«. To se ne-le »navadno« ne godi, ampak nobeno nedeljo se še ni zgodilo. Tudi ni treba, zakaj socijalni demokratje se sami sebe blatijo dovolj. Tako debelo laž ste mogli zapisati, ker ali navadno ob nedeljah ne poslušate kapelanovih pridig, ali pa ker hočete biti bratje tistih, katerim je očital sam naš Izveličar, da so sinovi hudega duha, ki je oče laži. To nam pa bodete že odpustili, da nismo prašali Vas, koga bi smeli voliti v občinski odbor in zapisati na listke. Toliko nam pa že smete verjeti, da smo se prej o tej stvari pogovorili med seboj, le na Vas podpisane smo po nesreči pozabili. Vašega kolovodja bi bili sicer radi prišli vprašat za svet, ali »permejžudan!« saj ga ni bilo lahko najti doma, ker je vedno letal kupovat — krave.

Politika po svetu.

Deželni zbori. Kako se v sedanji uredbi tepta pravica, se najbolj razvidi iz tega, da poslanci, ki so v manjšini, nimajo družega pričakovati, nego zaničevanje in preziranje svojih, še tako pametnih predlogov. Štiri slovanske manjšine so letos prisiljene izostati od zborovanja. V štajarskem deželnem zboru so bili vlani slovenski poslanci zavoljo celjske gimnazije tako žaljeni, da jim ni mogoče več sodelovati s tako zagrizenimi nasprotniki vsake pravičnosti; v Istri in v Trstu tudi Slovenci ničesar ne opravijo proti liberalnim Lahom in zato so njihovi sedeži letos tudi v teh zborih prazni. Tirolski laški poslanci že več časa ne marajo prihajati v tirolski deželni zbor in češki in poljski poslanci v Šleziji so letos

zapustili zborovanje, ker jim Nemci niso hoteli dati nič pravic. — Posebno za Slovence so ti žalostni dogodki pomenljivi. Tako malo nas je; samo na Kranjskem imamo večino; drugod pa povsod same hude nasprotnike. In povdarjati moramo, da družijo te nasprotnike samo liberalizem. Ker ne pripoznavajo krščanskih načel, ki vele-vajo, naj se da vsakemu svoje, zato nas pobijajo. Ubogi slovenski narod je res suženj med drugimi avstrijskimi narodi. Na Koroskem, Štajarskem, v Istri, v Trstu je iz-ročen na milost in nemilost surovim nasprotnikom in prihodnost mu ne obeta nič boljšega. Samo jedna stvar mu more vzbujati upanje, namreč probujanje verske za-vesti in povdarjanje načel krščanske pravičnosti, ki jih razširja krščansko-socijalno gibanje. Ko namestu libera-lizma zavladajo ta večno-lepa načela, potem bo poleg drugih zatirancev rešen tudi slovenski narod. — Zato je pa nerazumljivo, kako more Slovenec, ki ljubi svoj narod, braniti liberalizem in pobijati krščanska načela. Po pravici smemo reči, da so taki zaslepljenci najhujši nasprotniki naši skupni sveti stvari, — oslobojenju za-tiranih stanov in narodov.

Tun pojde. Grof Tun je cesarski namestnik na Českem. Mladočehi so se mu ustavljali cel čas, kar je v ti službi, ker je zelo odločno in mnogokrat tudi res samovoljno postopal. Za navodila z Dunaja se ni mnogo menil, marveč delal je največ po svoji glavi. Češki vele-posestniki so ga podpirali. — Sedanji ministerski pred-sednik poljski grof Badeni je jel mežikati z Mladočehi in ti so zahtevali najpreje, naj odpravi Tuna. Tun je sedaj sam izprevidel, da pod Badenijevim ministerstvom ni zanj mesta in zato je dné 7. jan. prosil, naj ga od-puste iz službe. Kako težko je Badeni čakal na to, se vidi iz tega, ker je Tun že drugi dan dobil odgovor, naj gre, z dostavkom, naj še do konca deželnozborskega za-sedanja vodi svoje posle. Badeni je toraj srečno spravil izpod nog Tuna, a s tem si ni kar nič olajšal svojega stališča. Kakor vse kaže, ne bo dolgo, pa pojde še Ba-deni. Mi ne bomo jokali za njim.

Obrtna predloga. Dné 12. t. m. so napravili du-najski socijalni demokratje 18 shodov proti novi obrtni predlogi. Pri shodih, katerih se je vdeležilo vsega skupaj komaj 2000 oseb, so posebno zavoljo tega zabavljali novi predlogi, ker je »nazadnjaška« in hoče ustaviti pogin malega obrta. Mi smo s tega stališča proti predlogi, ker se ne ozira na želje malih obrtnikov in ker torej nji-hovemu stanu ne bo nič pomagala, socijalni demokratje pa pravijo, da ima po ti predlogi mali obrt — še preveč pravic. Pičla vdeležba je pokazala, da na Dunaju malih obrtnikov ne bo dobila socijalna demokracija v svoje mreže; saj je tudi izredno čudno, kako bi mogel obrtnik podpirati stranko, ki mu koplje grob. Naši obrtniki naj se uče iz tega vzgleda, da je tudi zanje jedina pomoč v tem, da se združijo v smislu krščansko-socijalnega programa in si skupno podajo roke v boj proti svojima najbesnejšima nasprotnikoma — liberalizmu in socijalni demokraciji.

Dalmatinski Lahi so se v Zadru zelo grdo ob-našali, ko so pokopavali nedavno umrlega voditelja hr-

vatskih in dalmatinskih poslancev v državnem zboru in deželnega glavarja dr. Klaića. Tako strupeni so, da še mrliča ne spoštujejo. Dalmatinski Hrvatje so zavoljo tega zelo razburjeni in več dalmatinskih mest je že vložilo prošnje, naj se vzame Zadru ime glavnega dalmatinskega mesta in naj katero izmed njih dobi ta naslov in značaj.

Na Mažarskem je še vedno pravica — na tleh. Vlanskega leta so nekateri surovci napadli hišo roman-skega voditelja Raci-ja (Ratin), da si je komaj s svojo rodbino rešil življenje. Te dni jih je sodišče oprostilo. Na Mažarskem ima potemtakem Mažar vse pravice, vsi drugi narodi: Slovaki, Srbi, Hrvatje Romanci in Nemci — pa nobene. Raci sam je bil že večkrat zaprt, ker je povdarjal pravice svojega naroda; razbojnikom, ki mu napadajo hišo, se pa ničesar ne zgodi. — Opisavali smo že, kako se godi pri mažarskih volitvah. Vojaki in žan-darji zastavijo volivce, nekaj jih zapró, druge pa stražijo če je treba noč in dan, dokler se volitev ne izvrši, kakor hoče vlada. Proti temu počenjanju, ki res dokazuje, da so Mažari Turkom v sorodstvu, so se ustavili nekateri poslanci in so celo žugali, da ljudstvo ne bo več dajalo niti davkov niti vojakov, če mu ne bo vlada pustila slo-bodnih volitev. Vlada se je jela pogajati s temi poslanci in jim obeta, da bo pri volitvah bolje skrbela za red; toda pristavlja, da ji morajo poslanci v svojih zahtevah nekoliko odnehati. To se pravi: brez krivic pri volitvah mažarska vlada ne more izhajati.

Nemška vlada in njeni privrženci se ne bra-nijo samo socijalnih demokratov, marveč ravno tako po-bijajo tudi krščanske socijaliste. Hoče se zabraniti, da bi sploh noben izobraženec ne podpiral delavskih teženj. Če se kak vseučilišni profesor vdeleži kakega delavskega shoda, mu vlada hudo zameri in več profesorjev (n. pr. dr. Jastrov, dr. Delbrik, dr. Arons, dr. Stengel-Marburg) je že imelo sitne preiskave zavoljo tega. Karkoli brez-pogojno ne trobi v sedaj jedino veljavni kapitalistični rog, se mora uničiti. — Da se vlada pri tem nič ne ozira na načela, po katerih želi kedo izboljšati sedanji red, nam posebno kaže razglas protestantske pruske gosposke z dné 16. dec. 1895 na vse pastorej. Pruska gosposka je izdala ta razglas brezdvoybeno po vladinem naročilu. V njem se pastorem prepoveduje, da se ne smejo vdeleževati socijalnih shodov in da ne smejo so-delovati pri socijalnih društvih, češ, da nima cerkev v posvetnih rečeh ničesar opraviti. Tistim, ki ne bi hoteli ubogati, žuga s hudimi kaznimi. — Prav za prav se protestantski pastori že dozdej niso nič brigali za soci-jalno preosnovo; par mož med njimi kot Nauman, Šteker se je res lotilo socijalnega vprašanja in se teh vlada — ne more videti. — Naš sveti oče so pa naravnost ve-levali, naj tudi duhovniki sodelujejo v rešitev tega vprašanja in imenujejo katoliško cerkev med tistimi, ki so poklicani v tem oziru pomagati. Zelo jasno vidimo iz tega, da je samo katoliška vera v resnici slobodoljubna in prijazna nižjim delavskim stanovom, zato ker je samo ona ohranila neskvarjeno načelo krščanske pravičnosti.

Krivleca se maščuje. Lahi imajo v Afriki neko svojo naselbino, v katero so zabili že mnogo milijonov. Mislili

so, da bodo kar meni nič tebi nič izsesavali zemljo in domačine in se tako bogatili. Toda grozne krivice, s katerimi so obkladali surovi laški vojaki tamošnje domačine, so te spravile po koncu k upor. Sedaj se bije krut boj med laškimi pritepenci in domačini. Lahki so bili že večkrat prav pošteno tepeni. Saj tudi ne zaslužijo druzega. Za kratek čas so morili zamorce, jemali in skrunili njihove žene in hčere — v imenu evropske kulture. Z razujzdanim vojaštvom se omika ne razširja in zato imajo domačini popolnoma prav, da pokažejo Lahom pot — domu. — Pravo omiko med divjimi narodi more razširati samo katoliški misijonar, katerega žene ljubezen med nesrečne brate, da jim s najpožrtvovavnejšim življenjem in delovanjem prizgé luč svete vere in ž njo prave omike. — Španjci imajo otok Kubo v svoji oblasti. Kar so le mogli, so drli uboge domačine — v svoje neizmerne dobičke. Kubanci so se jim ustavili in skoraj leto dni že traja borba med vstasi in Španjci. Kakor vse kaže, bodo morali kmalu pobrati Španjci svoje stvari in jo potegniti iz otoka. Pregnala jih bo njihova lastna krivica. — V južni Afriki so se hoteli nedavno lakomni Angleži polastiti slobodno transvaalske republike. Napadli so jo; hoteli so nahujskati delavce v zlatokopih zase, toda vse ni ni nič pomagalo. Tepeni so bili. Pravica je zmagala. Transvaalska republika je torej še vedno slobodna.

Razvedrilo.

Dva zdravnika.

Dupuytren, slavní francoski zdravnik, ni miroval od zore do mraka. Po leti in po zimi je vstajal ob petih zjutraj; ob sedmih je odhajal v bolnišnico in k bolnikom po hišah in še-le okoli ene ure je prihajal domu. Popoldne je ordiniral doma. Število bolnikov, ki so hodili k njemu na dom, rastlo je čudovito dan na dan, in dasi jih je izredno hitro odpravljaj, vendar jih ni mogel odpraviti dostikrat do noči.

Neki dan je imel zopet posebno veliko opravka. Uprav je bil pozno v noč skončal in sedel v naslanjač, da se odpočije, kar se nekdo potrka in zajedno vstopi. Dupuytren ga jeznó pogleda. Bil je starček majhne postave, mirnega in prijaznega obličja. Spoštljivo se prikloni in boječ čaka, kaj poreče zdravnik.

»Kaj vam je?« ga vpraša Dupuytren osorno:

»Gospod doktor«, odgovori bolnik, »dovolite, da sedem. Daleč sem prišel in prileten sem tudi. Jaz sem župnik v . . . pri Nemoursu. Pred dvema letoma naredila se mi je oteklina na vratu. Naš zdravnik je dejal, da to ni nič hudega. Čez pol leta bila je oteklina velika kot moja pest in se je predrla. Štiri tedne sem ležal, ne da bi se kaj zboljšalo. Ker sem bil brez kapelana in je prišlo obhajilo sem moral vstati in . . .«

»Pokažite oteklino!« ga ustavi Dupuytren.

»Župljani moji so sicer prav dobre duše«, nadaljuje prislec, ter razvezuje vrat, — »tri nedelje ni bilo

maše doma, pa so sli brez nevolje k sosedom v cerkev. Vendar mi je težko, ko vidim, kako se celi teden mučijo na polji in bi v nedeljo radi počili, pa morajo po daljnih potih drngod svete maše iskati. Zato sem prišel po nasvetu nekaterih prijateljev v Pariz, da še vas poprašam za svet. Dolgo sem pomisljal, ali naj se lotim tako daljne poti ali ne, kajti zame je potovanje jako težavno; poleg tega pa tudi mnogo stane in imam v župniji dokaj ubožcev; naposled sem se vendar odločil in najel voznika. Oteklina moja je pa takšna.«

Dolgo je gledal zdravnik oteklino ter se čudil sam v sebi, kako da ima mož še toliko moči. Čez nekaj časa pogleda župnika v obraz in reče z odločnim glasom: »Gospod župnik, ta oteklina je vaša smrt!«

Župnik se zopet zaveže z ruto ter nič ne reče. — Dupuytren ga še vedno gleda. Bolnik seže v žep in položi na mizo pet frankov govoreč: »Gospod doktor, jaz nisem imovit in župljani moji so ubogi, ne zamerite, da vam za vaše posvetovanje ne dam več kot pet frankov. Vesel sem, da sem pri vas vsaj resnico zvedel in ne umrjem nepripravljen. Morda bi bilo sicer bolje, da mi niste tako naravnost povedali svoje misli, ker živi rad vsakdo, vendar sem vam hvaležen, ker sem sam mislil, da utegne biti stvar nevarna. Pa zdravi, gospod doktor! Zdaj se vrnem takoj domu, v sredi svojih župljanov želim umreti.«

Starček ostavi sobo in odhaja po stopnjicah, doktor pa stoji v sobi zamišljen. Tako govorjenje in vedenje starčka ga je ganilo v srce. »Mož ima močno voljo in veliko srčnost«, govori sam v sebi in hiti iz sobe za njim »Gospod župnik!« zakliče na stopnjicah, »pridite nazaj!« Župnik se vrne. »Mogoče, da vas rešim, ako se daste operirati?«

»Za Boga, gospod doktor«, odgovori župnik, »zato sem pa prišel v Pariz. Prosim operirajte, kolikor vam drago!«

»A povem vam, da je operacija smrtno nevarna in ako se tudi posreči, trajala bo dolgo in imeli boste grozne bolečine.«

»Brez skrbi režite, gospod doktor, bom že kako prestal, kako bodo pa moji ubogi župljani veseli, ko se vrnem k njim zdrav.« »Pojdite torej v bolnišnico. Usmljenke vam bodo lepo stregle, da vam nič ne bo manjkalo. Danes in jutri se odpočijte in pojutršnjem . . .«

»Prav gospod doktor, Bog vam povrni.«

Nato vzame Dupuytren kosček papirja, napiše nekaj in dá župniku, da naj v bolnici sestrám pokaže. Gotovo ga je s tem listkom sestrám priporočil, kajti tako ljubeznivo so mu stregle, da se je dobri mož zgolj zahvaljeval.

Tretji dan je bilo zbranih zgodaj zelo veliko število medicincev na kliniki v sobi za operacije. Dupuytren je prišel že ob 8 uri. Operacija se je pričela. Trajala je petindvajset minut in je bila jako težavna. Cela desna čeljust je bila nagnita in bolna, kost se je morala izrezati. Bolečine so bile silne, a župnik med operacijo niti zastokal ni; le ko je Dupuytrpn rekel: »Končano je«, mu je bil obraz izredno bleđ. Nato ga

Drobtine.

doktor sam obveže in sočutno pristavi: »Zdaj mislim, da bode dobro. Ali vas je zelo bolele?«

»Obračal sem misli vedno na kaj drugega!« odgovori bolnik. Molčé ga je opazoval doktor še precej časa, potem pa šel po svojih opravkih.

Župnik je bil otet.

Vsako jutro, ko je prišel Dupuytren na kliniko, pregledavat bolnike, je začel pri prvih posteljah, kar dozdej ni bila njegova navada. Župnika je pogledal vselej prvega. Ko je shodil, prijel ga je za roko in vodil po sobi. Dijaki so se temu silno čudili, kajti vedenje doktorjevo do bolnikov je bilo po navadi ostro in odurno. Noben si ni vedel te prijaznosti tolmačiti.

Preteklo je bilo več mesecev, odkar je župnik ostavil Pariz, kar ga neko jutro Dupuytren sreča na stopnjicah v bolnišnici z veliko pletenico v roki. Palica in prašni čevlji so kazali, da je prišel mož daleč. Pozdravi ga prijazno ter vpraša kako je z zdravjem in kaj ga je privedlo v Pariz. »Gospod doktor«, odgovori župnik, »danes je leto, kar ste me operirali. Uprav šestega maja je bilo in mislil sem si, ta dan moram pač obiskati dobrotnika, ki mi je rešil življenje. Prinesel sem tudi v znak hvaležnosti malo darilo. Tu imate dve kokoši, kateri sem sam vzredil doma in hrušek iz mojega vrta, kakršnih v celem Parizu ne dobite. Prosim, da jih koj pokusite!«

Dupuytren stisne starčka za roko in ga povabi opoludne na obed. Srčno rad bi bil ustregel župnik uljudnemu povabilu, a čakal ga je doma opravek, ki se ni dal odložiti, zato je odrinil koj proti domu vesel, da je tako dobro opravil.

Še dve leti potem je dobil doktor starega župnika dné 6. majnika v bolnišnici s pletenico v roki, in vselej ga je podoba tega moža ginila v dno duše.

Dupuytren je zbolel za boleznijo, kateri tudi njegova bistra glava ni bila kos. Šel je iskat zdravja na južno Laško, a se vrnil meseca marcija 1834. l. skoraj še bolj bolan. Mnogi zdravniki so mu sicer obetali, da se okreva, a on je poznal, da se mu bliža smrt. Čim hujše mu je bilo, tem čmernejši je postajal in zamisljen. Neko jutro pokliče svojega rejenca in mu veli spisati naslednje pismo:

»Gospodu N. N., župniku v . . . pri Nemoursu!

Dragi prijatelj! doktor potrebuje župnika. — Pridite nemudoma, sicer pridete prepozno! Dupuytren.«

Župnik je prihitel nemudoma. Dolgo sta bila z bolnikom v sobi sama. Kaj sta govorila, ne ve nihče; le ko je župnik odhajal po stopnjicah, so mu bile solze v očeh in obraz milo-vesel.

Drugo jutro prosil je prostomislec Dupuytren, da pride k njemu Pariški nadškof. Bilo je dne 3. februarija 1835. l. Nekaj ur po škofovem odhodu je mož umrl.

Ko so tretji dan vseučilišniki zadeli profesorja mrliča na rame, da ga ponesó na pokopališče, videl si med množino ljudstva, ki se je uvrstilo v mrtvaški spreved tudi belolasega starčka duhovnika. Jokajoč je šel za pogrebom.

Socijalistične komedije. V Ljubljani je bil zadnjo nedeljo v Kozlerjevi pivarni obrtniški shod. Na dnevnem redu je bila ljubljanska prisilna delavnica in nova obrtna predloga. Pri shodu so se posebno izkazali socijalisti. Neki njihov pristaš je namreč rjul in mahal krog sebe, kot bi bil muhe lovil, zahtevajoč, da nimajo pri shodu delavci nobene besede, marveč samo — obrtniki. Taki so ljubljanski socijalisti; sicer vedno povdarjajo, da morajo obrtniki združiti se z delavci, pri javnem obrtniškem shodu pa odganjajo delavce kot nekako — nerazsodno tolpo, ki nima nič pravic. Drugi socijalisti so jeli klatiti svoje stare čenče in namestu da bi se bil shod posvetoval o prisilni delavnici, so jeli deklamovati drug za drugim svoje zmedene marnje. Shod se je vsled tega izrekel, da je o prvi točki že dokončan razgovor, ker videlo se je, da so socijalisti pripravljeni govoriti magari — do polnoči. Vsprejela se je tudi resolucija na deželni zbor. — Tu so pa jeli socijalisti tako kričati in rohneti, da je predsednik zaključil shod. — Ravno tisti dan so romali nekateri socijalistični blagovestniki v Idrijo in v Kočevje, kjer sta bila napovedana socijalistična shoda. A pogoreli so. Ves žalosten je prišel s Kočevja sodrug Kordelič, češ, da »ni tam nič za nas«; ravno tako potrj je prišel Kramarsič iz Idrije, kjer se je tudi shod popolnoma izjalovil.

Socijalni demokratje imajo polna usta o tem, koliko jih je in kako so združeni in organizovani. V resnici so pa samo nahujskani proti veri in duhovstvu; njihovi judovski voditelji jih le izrabljajo v svoje namene. Čim to izpoznajo delavci, se takoj s studom odvrnejo od socijalne demokracije. Nedavno sta zborovali dve socijalistični strokovni društvi na Dunaju: črevljarji o božičnih praznikih, sv. Treh Kraljev praznik pa tkalci. Dunajski judje so pri ti priliki pokazali, da hočejo imeti vse, vzlasti pa dobiček — zase. Strokovni listi bi morali odslej izhajati samo na Dunaju; strankarsko vodstvo naj bi imelo povsod prvo in jedino besedo. Nedunajski odposlanci so se temu upirali in v grdem razdoru sta se razšla shoda. — Letos sklicujejo socijalisti shod v Londonu s celega sveta. Toda ameriška delavska društva so že odpisala, da se ne udeležé tega shoda. Zdi se jim — preneumno, da bi se dali voditi za nos prekanjenim judom.

Delavska usoda. Velikrat se sliši o delavcih, da zato ne zaslužijo, da bi se oziralo nanje, ker nimajo nič skrbij pri svojem delu. Tvorničar ali sploh delodajavec, tako pravijo, ima sam vso odgovornost in zato je tudi prav, če ima sam ves dobiček. Toda ti modrijani ne pomislijo, da delavec prinese v delo vse, kar ima, s tem ko zastavi svojo delavsko moč, svoje zdravje in svoje življenje. Nekaj številk jim podajamo v premislek. Na Moravskem in Šleskem je bilo l. 1894 v 54 773 zavodih 407 752 delavcev. Med njimi se jih je v delu ponesrečilo 7596 in sicer je bilo 100 ubitih in 669 tako ranjenih, da so celo življenje popolnoma nesposobni za delo. Te številke nam kažejo, koliko žrtev zahteva leto za letom

boj na delavskem bojišču. Povdarjati pa moramo, da je bilo l. 1894 primeroma še mnogo boljše, nego preje. Bolezni in zgodnja, velikrat neprevidena smrt — to je delavčev delež; če pa učaka starost, mu je ta v največjo nadlogo, ker mu ne daje družega, nego beraško palico.

Pogovor: A (socijalni demokrat v Zagorju): »Hm, ti si pa »ajmohtar«!« — B: »Ti si pa gotovo pes, da si me tako brž izvohal.«

Kje si lahko delavec kaj prihrani? Dober zaslužek ima cestar pri okrajni cesti na B. Ako hočeš obhoditi vso cesto, katero ima popravljati, jarke snažiti i. t. d. bi potreboval kakih 5 ur hoda. Za to trudapolno delo, ko mora delavec biti celi dan na vročini ali mrazu, mu plačuje sl. cestni odbor 5 gl. mesečne plače, z naročilom, da mora vsa naročila in povelja cestnega odbora natančno spolnovati ter zvesto opravljati svojo službo. Ne vemo, komu bi se bolj čudili, ali sl. cestnemu odboru, ki si upa dati komu samo pet goldinarjev mesečne plače za popraviljanje 5 ur dolge ceste in si upa tako izkoriščati ubozega delavca, kateri si ne vé in ne zna, pa tudi ne more pomagati, ali bi se čudili ljudem, ki prevzamejo tako delo za tako pasjo plačo. Znano pa je, da cestni načelniki, ki se sem pa tja peljejo po cesti, služijo zelo lepe novce. Znan nam je pošten mož, ki je trdil o sebi, da mu je nesla služba cestno-odbornega načelnika po 1200 gl. na leto. Če nima vesti, si prav lahko zaračunja pota, katerih sploh ni imel ali katera je moral imeti iz vse drugačnih vzrokov, nego zavoljo nadziranja ceste. Kjer se tako plačujejo načelniki, naj se tudi poskrbi za cestarje, vsaj tam, kjer se jim tako slabo godi, kakor ravno opisnemu. Deželni odbor je dolžan vrediti take krivične razmere. In to se godi v stoletju, ki je polno hvale in slave v napredku, menda »za izmozgovanje delavcev«.

Dunajsko strankarsko vodstvo socijalnih demokratov je zelo nehvaležno proti svojim najzvestejšim hlapcem. Voditelji socijalno-demokratskih delavcev v Ostravi: Martin Wagner, Franc Wagner in Tomaž Kašé, ki so dozdej najgorečnejše zagovarjali juda dr. Adlerja in njega surovo nadvlado pri stranki, so sklicali o božiču na svojo pest shod rudokopov in topivcev v Most, da bi se sami za-se organizovali. Zato jih je dunajski jud dr. Adler kar na kratko izbacnil iz socijalno-demokratske stranke. Imenuje jih hudobneže, nevedneže in sebičneže samo zato, ker so se drznili sami postaviti na lastne noge. Če bi kaj pomagalo, bi našim socijalističnim voditeljem, zlasti pa železničarskim posebej povedali, da se bo z njimi ravno tako godilo, če ne bodo hoteli plesati po dr. Adlerjevem žvižganju. Sramotno je vendar za naše ljudi, da se tako nizkotno mečejo pod noge — dunajskim judom.

Stavbinski delavci. Iz peresa izkušenega zidarja priobčujemo to-le: Krivično je pri nas, da imajo naši stavbinski delavci doma vedno manj plače, nego laški tujci. Do potresa so imeli domači zidarji po 1 gld. 10 kr. do 1 gld. 25 kr., Lahi pa po 1 gld. 10 kr. do 1 gld. 30 kr. poleg hrane in stanovanja, tako, da jim lahko štejem po 1 gld. 60 kr. na dan. — Po potresu so imeli domačini po 1 gld. 35 kr. — 1 gld. 60 kr., Lahi pa po 1 gld. 50 kr. — 1 gld. 70 kr. s hrano in stanovanjem. Ta razloček med plačami velja samo v Ljubljani, drugod n. pr. v Reki, Opatiji, Trstu so domačini ravno tako plačani,

kot tujci. Vzrok temu razločku je pri nas največ to, da so polirji skoraj sami Lahi, mojstri pa vsaj na pol-Lahi. Naši zidarji so največ s kmetov. Doma ima navadno svojo ali najeto njivico, katero še preje obdela, predno pride v mesto. Ko tu vpraša za delo, se mu kaj velikrat odgovori: Ga mam že došt; tako se pa ne dela z laskimi delavci. Tem pošiljajo še denar domov, za moža po 10 gld.

— Prav iz srca bi si morali želeli, naj bi se domači fantje bolj temeljito učili zidarskega dela, da bi bili sposobni za nadzornike pri zidanju. Tudi to ima svoje vzroke. Laški palir ne vzame rad domačinov v poduk, laških dečkov ima pa po 3, 4 ali še več, med njimi prav mladih, ki imajo komaj po 12 let. Pri delu samem se tudi dela razloček. Kjer je kako prijetno snaženje ali sploh lahko delo, tam delajo tujci, domačin se mora ukvarjati le s težkim, grdim delom. Zato se pa po vrhu še sliši očitanje: Kranjec ne zna tako lepo izdelavati, kot Lah, dasi je v resnici mnogo domačinov, ki se lahko merijo z vsakim tujcem. — Ob neugodnem vremenu je gotovo, da se domačinu odpove delo, tujcem se preskrbi pod streho. Domačini so bili velikrat brez dela zavoljo tujcev. To ne velja samo za zidarje, marveč tudi za druge delavce. Gotovo je to izpodrivanje velikrat vzrok, da se žalibog marsikak domač zidar uda pijači. Slovenski zidarji smo sploh tega prepričanja, naj se jemljejo že vsaj Avstrijci v delo, če je domačih premalo, ne pa Lahi, ki so se l. 1866 odtrgali od našega cesarstva in še zdaj vedno zabavljajo proti nam, dasi se hranijo z našim denarjem na škodo domačih zidarjev.

Stavka. V topivnicah kneza Salma v Blanskem blizu Brna se je zadnji čas vedno odtrgovala plača. Nedavno se jim je pa kar za 48 odstotkov znižala. Ogromno število uradništva — na vsacih 5 delavcev pride jeden uradnik — menda zahteva to grozovito izpremembo. Delavci so se temu ustavili in zlasti naši tovariši krščansko-socijalnega mišljenja so vodstvu naravnost izjavili, da za tako znižano plačo, tako rekoč zastoj, ne gredo delat. Bog daj zmago našim vrlim sobratom! »Zájmy dělnictva«, njihov list prosi podpore za uboge stavkujoče, ki si morajo zdaj po zimi na tak način iskati pravice. »Glasnik« tudi rad vsprejme vsak dar v ta namen in ga odpošlje uredništvu imenovanega lista.

(Inserati). Na mnoga vprašanja odgovarjamo, da smo pripravljani vsprejemati poštene inserate po nizki ceni. Vzlasti radi postrežemo v tem oziru domačim obrtnikom ali poljedelcem. Keďor želi oznanilo v našem listu, naj se obrne do uredništva. Naš list je že toliko razširjen po vsem Slovenskem, da se tako oznanilo brez dvojbe izplača. Izjavljamo pa, da ne vsprejememo nobenega inserata, s katerim bi se podpirala kaka sleparija!

Preč. duhovščini in občinstvu se priporočam v izdelovanje vsakovrstne oblike po nizki ceni z dobro postrežbo

Fran Pavšner

krojač

Valvazorjev trg štev. 4

v Ljubljani.

Prihodnja številka Glasnika izide 13. februarija.